

Geen processieverbod in Sint Tunnis

Eeuwenlang maakte Sint Tunnis deel uit van de heerlijkheid Boxmeer. Die heerlijkheid was als een klein staatje op zich, afwisselend wel en niet zelfstandig, maar toen op het einde van de 80-jarige oorlog na de vrede van Munster in 1648 de aanhangers van de nieuwe godsdienst – de protestanten – het in Brabant en Limburg voor het zeggen kregen, gold dat niet voor de heerlijkheid Boxmeer. Hier kon de katholieke godsdienst vrij worden uitgeoefend. Dat hield onder andere ook in dat processies vrij over straat konden trekken. In alle omliggende plaatsen was dat verboden. Toen onder koning Willem II na ongeveer 1840 de katholieken in Brabant en Limburg meer vrijheid kregen, bleven daar processies op de openbare weg verboden.

Die processie beperkte zich aanvankelijk tot een rondtrekken op het feest van Sacramentsdag, tien dagen na Pinksteren. Ook op de feestdag van de dorpspatroon werd wel processie gehouden. Tot ongeveer 1960 bleef dit op veel plaatsen zo voortduren, die processie trok dan meestal rond de kerk of door een processiepark, soms zelfs alleen maar in de kerk. Maar in Boxmeer en Sint Tunnis bleef het oude voorrecht bestaan en trok men door de straten. Denk aan de Vaartprocessies in Boxmeer. Tegenwoordig trekt die processie één keer door Boxmeer, een 50 jaar geleden was dat nog vier keer en sprak men terecht van de Vaartweek. Die Vaart trok heel veel pelgrims, ook uit Duitsland en natuurlijk ook uit het hele Land van Cuijk en ook uit de omgeving van Nijmegen.

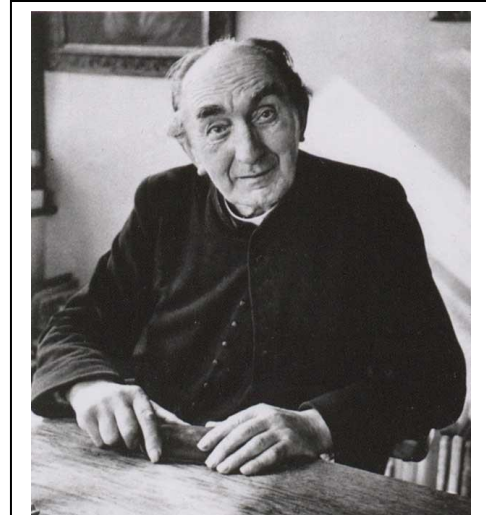

FOTO VAN PROCESSIE...V-D BREESTRAAT NAAR DE PERDSHEMEL
MET MARIA-BEELD...11 JUNI 1936.

In ons dorp kende men sinds eeuwen de Sacramentsprocessie en ook rond het feest van de dorpspatroon de heilige Antonius Abt was er wel enig ceremonieel. Dat hing ook wel af van de pastoor: de ene pastoor maakte er meer werk van dan de andere. Pastoor van Delft breidde

de processie pas echt uit. Hij was hier pastoor van 1927 tot 1956. Hij heeft veel gedaan om het kerkelijk leven in zijn parochie voor jong en oud aansprekelijk te maken.

Wat de processie betreft: met behulp van de Zusters uit het klooster naast de pastorie werden er jaarlijks steeds meer attributen aangeschaft die de processie kleurrijker konden maken. Er kwam een twintigtal vaandels, die megedragen werden en elk vaandel had een met gouddraad geborduurd opschrift van de groep waartoe het behoorde. Zo was er bijvoorbeeld een vaandel van de Boerinnenbond, van de heilige Familie, enz. De Zusters waren ijverig bezig met bruidsjurkjes, met leuke pakjes voor de blauwmennekes, er waren grote bruiden, die het beeld van Maria, dat nu nog in de kerk staat, meedroegen, er kwamen prachtige misdienaarskleren en flambouwen met kaarsen en nog veel meer.

Pastoor Van Delft in 1955 (collectie BHIC, fotonummer ANT0311)

Grote en de kleine processies in Sint Tunnis

Iedere eerste zondag van de maand van mei tot oktober trok de processie. In juni was dat op Sacramentsdag, een donderdag, maar die werd toen als zondag gevierd; in augustus was er grote processie ter ere van Maria op haar grote feestdag, 15 augustus, Maria Tenhemelopneming.

De kleine processie trok op zondag na de Hoogmis vanuit de kerk door de Kastanjelaan, dan links af en weer rechts de Molenstraat in. Dan bij Van de Mortel rechtsaf door de Henri Dunantstraat en dan door de Breestraat langs café Kaal weer terug naar de kerk.

De grote processie had een langere route: begon hetzelfde maar ging voor het raadhuis door, bij café Kaal rechtsaf de Breestraat in, dan rechtsaf de Perdshemel in (nu Kolonel Silvertoplaan). Dan werd halt gehouden bij de Landbouwschool. Daar schoof de hele processie in elkaar en kwamen alle deelnemers voor de school bij de hoofdingang samen. Daar was een mooi rustaltaar gebouwd, daar werd de zegen gegeven en dan trok men weer verder door de Perdshemel en ging men aan het eind rechtsaf door de Lepelstraat tot bij Van Heijster (nu Markant) en zo weer terug naar de kerk.

In de maanden mei, juli en september trok de kleine processie, in juni, augustus, en oktober de grote. Als het die zondag na de Hoogmis slecht weer was, verviel de processie voor die maand.

Heel lang geleden, toen er nog geen Landbouwschool was in de Perdshemel, trok de processie vanuit de Breestraat naar Handri Pennings (bij van Tits) en was daar het rustaltaar.

Een hele organisatie

Er kwam heel wat kijken bij zo'n processie. 's Morgens gingen de jongemannen van de Jonge Boerenstand overal langs de processieweg vlaggetjes in de grond zetten: meestal waren dat geel-witte vlaggetjes (de pauselijke kleuren); na de processie ruimden ze die weer op.

In de kerk werden vooraan in het priesterkoor de vaandels tegen de muur geplaatst door de personen die ze in de processie gingen dragen. Helemaal rechts vooraan stond een heel rek met flambouwen (kleine glazen kastjes op een stok met binnenin een kaarsje). Die werden megedragen. Er waren twee enorm grote flambouwen. Die werden megedragen door twee

stoere mannen die helemaal vooraan liepen naast de man die het processiekrans droeg. Een paar kleine flambouwen zijn er nu nog, ze worden nog vaak gebruikt door de misdienaars. Tegen het einde van de Hoogmis kwam iemand de kaarsjes in die flambouwen aansteken. Dat scheen een lastig werkje te zijn, want er moest telkens een glaasje worden uitgelicht om dan met een katoenen draadje het kaarsje aan te steken. De jongens in de jongensbankjes hadden daar altijd veel belangstelling voor, vooral als het niet zo gauw lukte.

Als de Hoogmis begon, waren alle bruidjes al in het wit gekleed, bij koel weer vaak een jas er overheen tot na de mis. Er waren ook veel bruidjes die een boeketje bloemen droegen, dat werd door de zusters klaargelegd, evenals de kleine mandjes met strooisel voor de strooiselbruidjes. Dat strooisel was op de meisjesschool de dagen tevoren geknipt van allerlei gekleurd papier.

Hier en daar zag je in de kerk mensen van de harmonie zitten met hun instrument en zo was de hele kerk al in 'processiestemming'. Het was natuurlijk een grote teleurstelling voor velen als de pastoor of vicaris op de preekstoel bekendmaakte dat de processie vanwege slecht weer niet door kon gaan. Alle voorbereidingen waren dan vergeefs geweest.

FOTO VAN PROCESSIE..V-D BREESTRAAT NAAR DE PERDSHEMEL
MET MARIA-BEELD...11 JUNI 1936.

Een processie in Sint Tunnis

Na de mis stelde de processie zich vanuit de kerk op en trok naar buiten. Allerlei groepen waren daarbij en hadden een vaste volgorde. Zo liepen de jongens steeds vlak achter de harmonie, begeleid door een schoolmeester. Een zuster of juffrouw Haerkens begeleidde de meisjes. Verder zag je de mannen van de Heilige Familie, de vrouwen van de Congregatie, de koorzangers, de Jonge Boerenstand, de bruidjes, de Mariabruiden met het Mariabeeld en ook liepen er enkele eenlingen apart mee. Zo was er een jongen die de heilige Aloysius voorstelde; hij liep in een mooi page-kostuum met op zijn hoofd een grote muts met een sierlijke pluim en hij droeg een schitterende sabel. Hiervoor waren steeds zoveel liefhebbers dat je dit maar één jaar mocht zijn, om zo meer jongens een kans te geven. De groepen liepen allemaal met tweeën naast elkaar op straat: aan de rechter- en aan de linkerkant van de straat. Bij bijna iedere groep liep in het midden iemand met een vaandel. Helemaal voorop liep veldwachter

Schelfaut, in mooi tenue met witte handschoenen aan. Hij hield tegelijk het weinige verkeer tegen.

Die witte handschoenen werden ook gedragen door de “notabelen“, of door mensen die dachten dat ze notabel waren. Zij waren in het zwart gekleed met slipjas (als ze die een hadden) en droegen een flambouw. Zij liepen voor en achter het baldakijn achteraan in de processie. Daar zag je bijvoorbeeld de burgemeester, directeur Miedema van de romfabriek, meester Sprenkels, dokter Verbeeck, Koos Remmen, de kerkmeesters Van Sambeek en Peters (de klènen Bert) en nog enkele meer. Het baldakijn werd gedragen door jonge boeren. Dit was een vrij zwaar geval, een soort vierkanten sierlijk uitgevoerd afdak met vier lange draagstokken op de hoeken. Soms liepen er bij elke hoek twee jongemannen zodat ze elkaar konden aflossen. Midden onder het baldakijn liep, in vol ornaat, de priester met Ons Heer in de monstrans. Gewoonlijk was dat de pastoor; toen hij ouder werd, liet hij dit vaak over aan de vicaris of aan een priesterzoon uit de parochie die op die zondag al dan niet toevallig in Sint Tunnis was.

Tijdens de processie werd er hardop gebeden door de verschillende groepen, dan weer werden er liederen gezongen door de koorzangers, waarbij iedereen kon meezingen en afwisselend speelde de harmonie processiemarsen onder leiding van dirigent Jan de köster die met de dirigeerstok in de hand naast de harmonie liep. De processie als geheel was bedoeld als een bijzondere hulde aan Christus Koning. Er stond nooit veel publiek langs de kant. De meeste

mensen liepen immers mee, ons dorp telde toen niet veel inwoners en de mensen die langs de processieroute woonden, keken vanachter de ramen of door de openstaande deuren. Ieder huis aan die route had een mooi versierd heilig Hart- of Mariabeeld voor het raam of in de open deur staan, bloemen en kaarsen erbij, bij sommigen leek het echt op een huisaltaartje.

Als de priester met het Allerheiligste voorbijkwam, was het de bedoeling dat de mensen langs de weg eerbiedig knielden.

Het slot van de processie voltrok zich in de kerk. De hele processie trok de kerk in, ook de harmonie die al musicerend zich links in en op de banken nestelde (waar nu het orgel staat). Iedereen die dit heeft meegemaakt, vergeet nooit meer hoe de harmonieklanken dan door het kerkgebouw galmden, zó hard dat de mensen wel eens dachten dat de kalk van het plafond zou vallen. Het was een machtige slotapothecose, die eindigde met de zegen.

Titel?

Oud dorpsgenoot Rein Lomme heeft ooit als volgt verteld over de processies:

De Hoogmis vond ik altijd mooi, zeker als er wierook bij te pas kwam, en natuurlijk ook de processie in de zomer: dat waren voor ons als misdienaars hoogtepunten. Wij moesten dan met het wierookvat achteruit lopen en het Allerheiligste bewieroken, dat door de vicaris onder het baldakijn gedragen werd. Het baldakijn werd getorst door stevige boerenjongens, maar daarnaast liepen de hoogwaardigheidsbekleders met flambouwen, deftig in het pak, met hoge hoed en handschoenen. Onze

vader is daar ook een tijdje bij geweest. En ik herinner me het ritueel zondagsmorgens als hij zijn toilet maakte: scheren met het grote mes (de hiep), wij moesten ver uit de buurt blijven, moeke moest het controleren. Het hemd met strakke boord, stropdas goed, hoed afgeborsteld, iedereen was in de zenuwen. De straat voor het huis was al "gestraut", met bloemen die we daags tevoren in de wei geplukt hadden. En in deur stond prachtig het Mariabeeld of Heilig Hartbeeld, ook mooi versierd. En boven uit het raam van de overloop hing de vlag, vastgebonden aan een zware kist. En na de processie samen met Marie de köster alles opruimen: vlaggen en vaantjes en kleren. Later toen ik priester gewijd was, heb ik een keer de monstrans tijdens de processie mogen dragen: ik vond dat een hele eer en ik deed dat graag. Ik herinner me nog het rustaltaar bij de landbouwschool, daar zaten de burgemeester en o.a. onze vader eerbiedig geknield met de flambouw in de hand en ik liep daar als jongeman van 25 tussendoor met het sacrament: ik dacht toen, die grote mensen die zo voor mij knielen.....Maar het hoogtepunt van alles was natuurlijk de Tantum Ergo na afloop in de kerk: de harmonie speelde uit volle borst en de koren en het volk zongen daar tegen op: machtig mooi, de kerk trilde ervan.

Wat Rein Lomme vertelt over versieringen in en voor de huizen en op de straat, gebeurde bij alle huizen; bovendien werden bij splitsingen zoals bij Van de Mortel, bij Van de Vorle, bij Kaal, bij de vicarie en bij Simons (later Toon Thielen) mozaïeken op de weg gemaakt van groen en vooral bloemen. Sommige mensen maakten daar een hele kunst van. Onder andere koperslager Janus de Jong (vader van Jo de Jong) maakte prachtige sierstukken op het wegdek.

Jac. van Kempen